

Rätt barn till Rätt Kurva?

Om polisens och socialtjänstens urval av barn till en brottspreventiv insats

Abstract

This study examines the selection process within the crime prevention program *Rätt Kurva*, a collaborative initiative between the police and social services targeting children aged 8–15 years. The study analyses how professionals assess which children should be considered for participation. The findings show that selection decisions are primarily based on registered suspicions of crime and assessments of children's risk of future criminal involvement. However, dilemmas arise when relying solely on suspicions of crime, particularly in cases involving younger children with limited offending histories. To justify intervention, professionals also draw on descriptions of children's attitudes, emotions, and behaviours. Some children are portrayed as being at risk of developing criminal trajectories, while others are understood as having acted impulsively or without criminal intent. The study further demonstrates how limited resources, the need to prioritize among children, and concerns about making incorrect assessments shape the selection process. Overall, the findings suggest that *Rätt Kurva* can be understood as a hybrid form of intervention combining social support and elements of social control and repression.

Keywords: police, social services, criminality, crime prevention, youth

SVERIGE UTMÄRKER SIG, i ett europeiskt perspektiv, när det gäller grovt och dödligt skjutvapenvåld, där barn och unga är både offer och förövare. Detta våld är ofta kopplat till nätverksbrottslighet och förknippat med organiserad brottslighet, till stor del utförd av unga som växt upp i socioekonomiskt utsatta områden (Tollin, Angerbrandt & Jonsson 2023). Därtill förekommer frekvent i medierna skildringar av grova och ofta våldsamma brott där barn och unga är inblandade (Tollin m.fl. 2023; Svensson 2024). Följaktligen har denna brottslighet under senare år blivit en av de stora politiska samhällsfrågorna i Sverige (Andersson & Nilsson 2025). Förekomsten av ungdomsbrottslighet är emellertid mer komplex än vad den mediala rapporteringen och den politiska debatten visar. Sedan 1990-talet finns en tydlig trend som visar att ungdomsbrottsligheten generellt har minskat (Svensson 2024). Tidigare undersökningar visar att en hög andel unga endast begår brott vid något enstaka tillfälle, att det mycket sällan handlar om grövre brottslighet och att få unga fortsätter begå brott när de blir äldre (Sandahl 2021; Andersson & Nilsson 2025).

Under senare år har ett flertal lagförslag och åtgärder tillkommit för att bryta utvecklingen där barn och unga har kommit att dras in i grov kriminalitet (SOU 2024:39). Förslag om sänkt straffålder och åtgärder som slopad straffrabatt för unga samt visitationszoner visar hur repressiva åtgärder riktade mot unga med normbrytande beteende har blivit en del av de lösningar som föreslås (jfr Sverigedemokraterna 2022).

En del av denna utveckling är ett ökat fokus på att socialtjänsten ska arbeta med att identifiera unga som riskerar att involveras i kriminalitet. Ett stöd i detta arbete är grundboken *Barnets behov i centrum* (BBIC), publicerad av Socialstyrelsen, som har ett tydligt fokus på risk- och skyddsfaktorer (Socialstyrelsen 2023). Därigenom har manualbaserade bedömningar, där riskfaktorer som exempelvis svag självkontroll och aggressivt beteende vägs mot skyddsfaktorer som positiv självkänsla och stabila familjerelationer, blivit en del av socialtjänstens arbete (Andersson & Nilsson 2025).

Olika former av riskbedömning ingår även i flera brottsförebyggande insatser på kommunal och regional nivå, såsom "Backa barnet", "Trygga barnet" och "Sluta skjut" (Alstam & Forkby 2022; Mallén, Basic & Burcar Alm 2023). Sedan en längre tid tillbaka pågår även samverkan på kommunal nivå mellan polis, skola, socialtjänst och fritid i syfte att upptäcka och stödja unga som riskerar att begå brott eller har en begynnande kriminalitet (Söderberg 2023).

I denna artikel riktas intresset mot Rätt Kurva, en brottspreventiv arbetsmodell som genomförs i samverkan mellan socialtjänst och polismyndighet och som vänder sig till barn i åldern åtta till femton år. Programmet grundar sig på arbetssättet *Kurve kriegens* från delstaten Nordrhein-Westfalen i Tyskland. I Sverige har Rätt Kurva initierats av polisens nationella operativa avdelning (NOA). NOA beskriver att målsättningen är att genom tidiga insatser förhindra att barn dras in i grov kriminalitet. Målgruppen är "barn som anses löpa särskilt stor risk för att falla in i grov brottslighet, baserat på tidigare kriminalitet" (Rätt Kurva 2025).

Det övergripande syftet med artikeln är att analysera de värderingar och avvägningar som polis och socialtjänst gör i bedömningen av vilka barn som övervägs till Rätt Kurva. En viktig del av detta är vad som görs betydelsefullt i polisens och socialtjänstens beskrivningar av barnen. Studiens teoretiska bidrag är därmed att belysa den betydelse som beskrivningar har i myndigheters beslutsfattande. I detta sammanhang ska *beskrivningar* förstås som ett analytiskt begrepp (Holstein 1993). När polis och socialtjänst beskriver barnen – genom att framlägga tillgänglig information, tillskriva vissa saker betydelse men utelämna andra saker, välja ord och metaforer och så vidare – gör och förklarar de samtidigt grunderna för de beslut som fattas. När polis och socialtjänst beskriver, förklarar och berättar om barnen ska detta därför inte i första hand förstås som ett återgivande av en faktisk situation, utan som ett sätt att bedöma och framställa barnet så att det blir möjligt att hantera inom de institutionella ramar som polis och socialtjänst verkar inom (Holstein 2013) och att få de beslut som fattas att framstå som legitima (Bourdieu 1991). Vägledande frågeställningar är: 1) Vad görs betydelsefullt i beskrivningarna av de barn som definieras som lämpliga för Rätt Kurva? 2) Vad görs betydelsefullt i beskrivningarna av de barn som, trots misstankar om brott, inte definieras som lämpliga för Rätt Kurva? 3) Vilka dilemman framträder

i beskrivningarna av de barn som övervägs att erbjudas Rätt Kurva?

Studien bygger på observationer från möten med polis och socialtjänst inom Rätt Kurva samt intervjuer med personal från dessa myndigheter som arbetar med Rätt Kurva. Efter detta inledande avsnitt följer en översikt av tidigare forskning. Därefter presenteras de teoretiska och metodologiska utgångspunkterna för studien. Detta följs av studiens resultat, och avslutningsvis presenteras och diskuteras undersökningens slutsatser.

Polis och socialtjänsts arbete och samverkan kring ungas riskbeteende

Forskningslitteratur om hur myndigheter som polis och socialtjänst bedömer barns och ungas normbrytande beteende och brottlighet är internationellt omfattande (se exempelvis Cicourel 1967; Fassin 2015; Sausdal 2021). I denna översikt behandlas studier om socialtjänstens och polisens bedömningar och samverkan kring barn och unga som bedöms ha ett normbrytande beteende som kan leda till kriminalitet. Avsikten är att belysa centrala teman för denna studies kunskapsintresse snarare än att ge en enhetlig bild av forskningsfältet. Tonvikten ligger på nordiska studier, men eftersom perspektiv och insatser för att hantera sociala utmaningar som ungdomskriminalitet inte är bundna av nationella gränser har även andra studier inkluderats.

Tidigare studier har visat hur anställda inom polisen tolkar och värderar ungas delaktighet och agerande i situationer vid misstanke om brott och hur detta påverkar deras beslut om lämpliga åtgärder (Petersson 2015; Geller & Fagan 2019; Sausdal 2021). Detta har beskrivits så att polisen utvecklar en blick och norm för vad som kan tolkas som misstänkt eller avvikande (Cicourel 1967; Granér 2004; Fassin 2013;). Ett exempel är Hannah Marshalls (2024) studie av hur yrkesverksamma inom polis och socialtjänst bemöter unga misstänkta för brott. Resultatet visar att anställdas uppfattningar om de ungas attityder och beteenden har stor betydelse för huruvida de unga kommer att anses ha ett kriminellt riskbeteende eller vara offer som har tvingats in i kriminalitet. Liridona Gashi (2024) belyser på liknande sätt hur ungas känslouttryck, attityder och beteenden i samband med polisingripanden har betydelse för hur risken att utveckla ett kriminellt beteende bedöms.

Forskning om socialtjänsten visar på svårigheterna och osäkerheten, då uppgifter genomförs under tidspress, ofta utan den information som behövs för att kunna fatta ett välgrundat beslut. Detta innebär att beslut som fattas görs utifrån tolkningar och föreställningar om normala och typiska problem hos de individer som är i behov av stöd (Lipsky 1980; Holstein 2013; Fassin 2015). Det ligger därtill ett betydande ansvar på socialtjänsten att kunna motivera de beslut som fattas (Day 2023; Storhaug 2023; Mesinovic Klecina, Olin & Alstam, 2024). Socialtjänsten har dessutom ofta krav om att effektivisera arbetet och visa på resultatet av de insatser som genomförs, samtidigt som den kan kritiseras och ställas till svars för de beslut som fattas (Turunen 2004; Hjärpe 2020). Studier visar hur socialarbetare både medvetet och omedvetet hanterar detta genom att välja ärenden som är "lättare" och kräver mindre arbetsinsats och

överlåta svåra fall på andra delar av organisationen eller andra myndigheter (Zacka 2017; Sirois 2023).

Under de senaste åren har socialtjänsten fått ett större ansvar för att arbeta brottsförebyggande (Turunen 2004), något som inte minst är tydligt i den socialtjänstlag som trädde i kraft 2025 (SFS 2025:400) där socialnämndens brottsförebyggande ansvar förstärks, särskilt mot barn och unga. Studier visar en utveckling där mindre tid läggs på generella förebyggande åtgärder och mer tid på riskminimerande arbete (Harlow m.fl. 2013). När det gäller arbetet med barn och unga innebär detta att socialtjänsten, precis som polisen, i allt större utsträckning arbetar reaktivt, vilket innebär ett ökat fokus på individer som bärare av sociala problem (Söderberg 2023). Oron för att barnen ska utveckla ett riskbeteende problematiseras sällan, eftersom samhällsnyttan av att tidigt identifiera unga som riskerar att dras in i kriminalitet tas för given (Alstam & Forkby 2022). Studier visar hur detta upplevs som ett dilemma, eftersom det är svårt att hitta balansen mellan att bedöma risker och att utgå från barnets behov (Day 2023). För socialarbetarna kan detta medföra värdeladdade dilemman, då det kan uppstå motsättningar mellan riktlinjer för arbetet och det behov av stöd som de identifierar i sitt arbete (Zacka 2017; Lunneblad, Bengtsson & Hammarén 2024; jfr Lipsky 1980).

I samband med att allt fler barn och unga har kommit att involveras i det dödliga våld som är kopplat till den så kallade gängkriminaliteten har betydelsen av samverkan mellan polis och socialtjänst lyfts fram som en lösning (se BRÅ 2022). Ett perspektiv på samverkan är att se den som en form av styrning av statliga, regionala och kommunala organisationer. Samverkan kan ur detta perspektiv också förstås som ett sätt att involvera fler myndigheter i arbetet med politiskt prioriterade frågor (Garland 2001; Forkby 2020; Stenström 2023; Lunneblad 2025). Ett exempel på detta är samverkansformen Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid (SSPF) och Barn och unga i organiserad brottslighet (Bob) som finns i flera kommuner i Sverige. Detta har kopplats till en *hybridisering* av polisens och socialtjänstens ansvar, då olika myndigheter i allt större utsträckning förväntas samverka i brottsförebyggande insatser som exempelvis Rätt Kurva (jfr Sweet 2023). Samtidigt som samverkan kan vara ett sätt att effektivisera arbetet, har studier visat hur detta även kan skapa otydlighet kring ansvarsfördelningen och en risk för att vissa aktörer får tolkningsföreträde, så att vissa intressen och perspektiv prioriteras (Sernhede m.fl. 2024; Lunneblad 2025; jfr Garland 2001 och Wacquant 2022).

Utvecklingen mot att frågor om brottslighet i allmänhet och frågor kring barn och ungas kriminalitet i synnerhet har kommit att innefattas i allt fler samhällsområden är långt ifrån unik för Sverige. Loïc Wacquant (2022) belyser hur frågor som traditionellt har tillhört socialpolitiken alltmer har överförts till det straffrättsliga systemet. Detta beskrivs som en del av en samhällsförändring där sociala problem, som exempelvis missbruk och ungdomsbrott, inte längre ses som sociala frågor med individer i behov av stöd, utan har kommit att hanteras som potentiella brott som kräver rättsliga åtgärder, exempelvis genom visitationszoner och utökade befogenheter för polisen.

Teoretiska utgångspunkter

I denna studie undersöks hur polis och socialtjänst bedömer vilka barn som ska erbjudas Rätt Kurva. Förståelsen av polisens och socialtjänstens arbete kan fördjupas med hjälp av Michel Lipskys (1980) teori om frontlinjebyråkrater (*street-level bureaucrats*). En central aspekt av Lipskys teori är att förutsättningarna för att hantera arbetsuppgifterna helt enligt myndigheternas riktlinjer för dessa yrkesgrupper ofta saknas. Detta skapar olika dilemman i arbetet som öppnar för olika perspektiv och värderingar, då regler och riktlinjer inte alltid ger entydiga svar på hur komplexa situationer bör hanteras. Bedömningen av vilka barn som ska erbjudas Rätt Kurva kan därför inte endast förstås utifrån de lagar och förordningar som reglerar polisens och socialtjänstens arbete, utan bör även analyseras utifrån de värdeladdade överväganden som ligger till grund för de beslut som fattas (jfr Fassin 2015 och Zacka 2017).

Med värdeladdade övervägningar och bedömningar avses ställningstaganden som inte i första hand handlar om huruvida någon begått ett brott, brutit mot regler eller överenskommelser, utan snarare om någon bedöms ha agerat klandervärt eller normbrytande, likväl som att handlingar kan ursäktas trots att de brutit mot lagar och regler, då det finns förmildrande omständigheter. Tidigare studier har visat att sådana värdeladdade bedömningar är en betydande del av hur frontlinjebyråkrater förhåller sig till och tolkar de ramar som styr deras arbete då de fattar beslut i olika ärenden (Cicourel 1967; Lipsky 1980; Fassin 2013, 2015; Zacka 2017; Geller & Fagan 2019; Sausdal 2021).

I arbetet med Rätt Kurva ligger beskrivningar av barnen till grund för de beslut som fattas. Med beskrivningar avses tidigare dokumenterade ärenden om barnet, syskon och vårdnadshavare hos polis och socialtjänst. James A. Holstein (2013) har beskrivit detta som att myndighetspersoner – i detta fall polis och socialtjänst – är lika mycket producenter av människor som behandlare av dem. Polisens och socialtjänstens beskrivningar av barnen ska därför förstås som ändamålsenliga i arbetet med att bedöma vilka som bör erbjudas Rätt Kurva. En aspekt av sådana bedömningar är också att sätta gränser för vad som kan göras inom ramarna för Rätt Kurva. Beskrivningarna av barnen är således inte bara viktiga för att motivera varför ett barn ska erbjudas Rätt Kurva; lika viktigt är att trovärdigt kunna formulera varför ett barn inte ska erbjudas Rätt Kurva.

Utifrån Pierre Bourdieus (2014) teorier missar interaktionistiskt orienterade forskare som Holstein statens symboliska makt att legitimera kategorier, beskrivningar och statistik som produceras inom olika myndigheter. Politiskt grundade lagar och förordningar ger myndighetsutövare legitim rätt att avgöra vem som misstänks för brott och när ett barn behöver omhändertas av socialtjänsten (jfr Bourdieu 1991). Staten bör emellertid inte betraktas som något enhetligt utan som en samhällssfär där politiska partier och ideologiskt drivna organisationer strävar efter att definiera olika myndigheters uppdrag. Myndighetsutövning kan på så sätt rymma flera nivåer av intressekonflikter och motsättningar, både inom och mellan olika myndigheters uppdrag (Bourdieu 2014).

Polis och socialtjänst är båda organisationer styrda av lagar och formella regelverk, där arbetssätt över tid har institutionaliserats. I detta perspektiv kan polisens och socialtjänstens beskrivningar av barn och deras familjer förstås som en skärningspunkt mellan makronivåns statliga styrformer, policyer och juridiska ramar och mikronivåns tolkningar, förklaringar och bedömningar i det dagliga arbetet.

Urval och metod

Arbetet med Rätt Kurva är organiserat på kommunal nivå och lokalpolisområdesnivå (LPO). LPO har ett brett ansvarsområde som innefattar brottsutredningar, spaningsverksamhet samt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i samverkan med kommuner och andra lokala aktörer. I studien ingår observationer och intervjuer från tre LPO där polis och socialtjänst samverkar inom ramen för Rätt Kurva. Två av dessa (A och B) överlappar med två mellanstora kommuner, medan den tredje (C) är lokaliserad i en större stad och utgör en av flera LPO i kommunen.

I empirin ingår observationer från tolv möten där polis och socialtjänst väljer de barn som ska erbjudas Rätt Kurva samt diskuterar arbetet med de barn som har en pågående insats. Vanligen organiseras sådana möten var fjärde till var sjätte vecka. Vid mötena deltar en till tre poliser med ansvar för polisens urvalsprocess, en socialsekreterare som leder insatserna för barn och familjer samt en eller flera socialsekreterare med myndighetsansvar för beslut om insatser. Mötena har dokumenterats genom fältanteckningar samt ljudinspelningar med diktafon, vilka därefter transkriberats. Fältanteckningarna har fungerat som ett stöd för att fånga in sådant som exempelvis diskuteras med ironi eller förstärks genom gester eller som på annat sätt riskerar att gå förlorat i det transkriberade materialet (jfr Emerson m.fl. 2011).

Det empiriska materialet omfattas av totalt 40 semistrukturerade intervjuer med poliser och personal inom socialtjänsten, varav 19 genomfördes i form av gruppintervjuer och 21 som individuella intervjuer (jfr Silverman 2010). Utgångspunkten för intervjuerna är frågor formulerade kring tre huvudaspekter: urval, insatser samt utmaningar och svårigheter i arbetet. Uppföljande frågor anpassades efter intervjupersonernas yrkesroller. Poliserna besvarade i huvudsak frågor relaterade till urvalsprocessen, medan socialtjänstens personal besvarade frågor om insatser inom ramen för arbetet med Rätt Kurva. Intervjuerna spelades in med diktafon och har därefter transkriberats.

Empiriöversikt

Typ av datainsamling	LPO A	LPO B	LPO C	Totalt
Gruppintervjuer polis	3	2	2	7
Individuella intervjuer polis	1	3	3	7
Individuella intervjuer socialtjänsten	6	4	5	15
Gruppintervjuer socialtjänsten	4	4	4	12
Observationer möten	4	3	5	12

Vid analysen av materialet har en tematisk analys inspirerad av Braun & Clarke (2006) använts. Metoden möjliggör en systematisk identifiering, analys och tolkning av återkommande mönster i kvalitativa data. Det första steget var att noggrant läsa igenom data för att identifiera avsnitt som var relevanta för studiens kunskapsintresse. I detta fall handlade det om avsnitt där urvalet av barn till Rätt Kurva var aktuellt. Nästa steg var att urskilja beskrivningar och uttryck som förekommer i dessa avsnitt och initialt koda dem. Det handlade om att finna teman i polisens och socialtjänstens beskrivning av arbetet med urvalet samt de svårigheter och utmaningar som uppstår i samband med detta. Efter ytterligare analys av det kodade materialet arbetades slutligen fram de teman som presenteras i resultatet. Transkriptionerna från observationerna och intervjuerna bearbetades därefter för att bli mer lättförståeliga i skriftlig form.

Under studiens gång har flera personer inom polis och socialtjänst som innehar olika funktioner i arbetet med Rätt Kurva bytts ut. Sannolikt har olika personers skiftande erfarenhet av att arbeta med ärenden liknande dem som behandlas inom Rätt Kurva betydelse för hur arbetet genomförs. Utifrån materialet i studien är det emellertid svårt att säga hur detta påverkat de bedömningar som gjorts och de beslut som fattats, polisens och socialtjänstens resonemang kring vilka barn som kan vara aktuella för Rätt Kurva och därmed även de slutsatser som presenteras i artikeln.

Projektet följer Vetenskapsrådets riktlinjer för god forskningssed (Åkerman 2024) med avseende på forskningsinformation, samtycke och konfidentialitet. Det har godkänts av Etikprövningsmyndigheten med dnr 2024-00197-01. Materialet förvaras på säker lagringsplats vid projektets värdinstitution.

Nedan följer nu en beskrivning av hur urvalet av barn till Rätt Kurva genomförs, därefter presenteras studiens resultat.

Urvalet av barn till Rätt Kurva

Urvalet av barn till Rätt Kurva sker i flera steg:

1. Polisen tar fram förslag på barn utifrån rapporterade brott inom aktuell LPO. För barn som inte är straffmyndiga är detta registrerat som misstanke om brott. Sökningen sker i applikationen Kupol. I Kupol genereras ett poängsystem. Barn som är misstänkta för brott för vilka det går att bedöma sannolikheten för fortsatt brottslighet, tillsammans med låg ålder, ger höga poäng. I Kupol registreras även de orosanmälningar som polisen gjort till socialtjänsten.
2. I arbetet med urvalet undersöker polisen även om barnet har varit målsägande samt eventuella orosanmälningar från polisen till socialtjänsten och de anteckningar som gjorts i samband med ingripanden och anmälningar om brott. I kompletterande syfte undersöks förekomst av föräldrar och syskon som dömda eller misstänkta för brott samt om de förekommit som målsägande.
3. Inför det gemensamma urvalsmötet får socialtjänsten ta del av polisens förslag med barn till Rätt Kurva (cirka fyra–fem barn). Socialtjänsten undersöker om barnen eller deras familjer har varit föremål för ärenden eller är föremål för pågående ärenden.

4. Under urvalsmötena behandlas barn och familjer utifrån den samlade kunskapen hos polis och socialtjänst. Då det inte finns möjlighet att erbjuda samtliga barn Rätt Kurva som polisen föreslagit görs en prioritering bland dem som föreslagits. Det är sedan handläggare hos socialtjänsten som fattar myndighetsbeslutet att bevilja insatsen Rätt Kurva och som vid ett första möte med familjen ber om samtycke att bryta sekretessen mellan polis och socialtjänst. (Detta förfarande har fortsatt även om reglerna kring sekretess förändrats sedan arbetet med Rätt Kurva påbörjades).

Resultat

I följande del presenteras resultat utifrån tre teman som belyser följande frågor: 1) Vad görs betydelsefullt i beskrivningarna av de barn som erbjuds Rätt Kurva? 2) Vad görs betydelsefullt i beskrivningarna av de barn som inte definieras som lämpliga för Rätt Kurva? 3) Vilka dilemman framträder i arbetet med urvalet av barn till Rätt Kurva?

Att välja rätt barn

Polisens arbete med att ta fram en lista med förslag på barn till Rätt Kurva kan liknas vid att skapa en beskrivning av barnet, dess syskon och dess vårdnadshavare. Centrala för hur dessa beskrivningar tar form är de risk- och skyddsfaktorer som går att utläsa i den dokumentation om barnet och dess familj som är tillgänglig för polisen. Denna tolkningsprocess rymmer moment av att värdera och sortera men också om att fylla i luckor utifrån vad som bedöms vara rimliga antaganden utifrån tidigare erfarenheter. De poäng som barnen tilldelats i Kupol fungerar som ett verktyg för att identifiera potentiella kandidater till insatsen. Samtidigt anses det svårt att enbart utgå från brottsrubriceringen vid urvalet. Detta framkommer i följande situation, där en av poliserna beskriver arbetet med att söka i Kupol:

Det är inte som att det är baserat på vetenskapliga parametrar. Utan det är snarare beteende och [...]. Känsla är ju fel ord, men [...]. Vad man uppfattar av barnet. Sedan har mängden med brottsmisstankar betydelse. Men när de är så här unga har de ofta inte så många brottsmisstankar på sig. (Polis urvalsmöte LPO C 240926)

Förutsättningarna för arbetet med urvalet beskrivs som att det saknas ”objektiva” sätt att förutsäga risken för att barnen dras in i kriminalitet. I stället betonas vikten av att tolka och läsa av barnet utifrån det beteende som beskrivs kring den händelse där barnet är misstänkt för brott samt att tolka de eventuella riskfaktorer som finns kring barnen. Detta är en del av villkoren för arbetet, och när det handlar om unga barn med få registrerade brottsmisstankar innebär det en utmaning. Metoden för att skilja ut barn som kan vara lämpliga för Rätt Kurva blir att söka efter barn med ett beteende som avviker i jämförelse med andra barn misstänkta för enstaka brott. I följande intervju med en av de poliser som arbetar med urvalet av barn till Rätt Kurva beskrivs detta:

Först har vi en kille som är elva år. Riskfaktorerna vi ser är att han redan är anmäld för misshandel vid två tillfällen. Vid båda tillfällena så har det varit så att han har sparkat på en liggande person. Vid den sista misshandeln så är det att han krockar med en annan elev och båda faller, och då reser den här killen sig upp och sparkar den andra killen rakt i ansiktet så att han får näsblod och en trasig framtand. Det tyder på att det inte finns någon impulskontroll och inget konsekvenstänk och ett modus som är ovanligt för att vara elva år. (Intervju Polis LPO B 250114)

En genomgående tematik är hur särskild vikt läggs vid olika riskfaktorer och hur barnen agerat vid de tillfällen då de misstänks för brott. En förklaring till detta är att första steget i urvalet utgår från registrerade brottsmisstankar, så att de brott som barnen misstänks för avgör om de ska erbjudas Rätt Kurva. I detta fall nämns de två fallen av misshandel, där pojken sparkat på andra barn som ligger ner. Det som lyfts fram är att pojken saknar impulskontroll och konsekvenstänkande. När polisen återger dessa händelser beskrivs de som ett ovanligt modus för någon i den åldern, och avser termen *modus operandi*, som vanligen används inom polis och rättsväsende för att beskriva hur en gärningsman gått till väga vid ett brott. Det finns i dessa diskussioner en värderande och moralisk underton där barnen bedöms utifrån sitt agerande i situationen där de misstänks för brott. Följande situation från ett urvalsmöte med polis och socialtjänst är en variation på detta tema:

Socialekreterare: Okej, min nästa på listan med prioriterade är XX som är 11 år. Han är misstänkt för tre brott. Två av dem är samma händelse. Olaga integritetskränkning. Han har utan tillstånd delat en video på en kompis och det var tydligen inte roligt. Skolan gjorde också en orosanmälan om detta för att de upplever att han inte tar ansvar för sina handlingar utan skyller på andra. Sedan är det den allvarigare anmälan som gör att man blir orolig. Han blev anmäld i somras för han och flera kompisar har rånat en kille på torget på dator och skor. Polis: Jag kan förtydliga, då jag har haft den här utredningen. Vi fick en liten rånvåg. Med ett gäng tio- till tolvåringar som rånade jämnåriga. Det var mycket av den här liksom maktdemonstrationen. Det var nog inte så mycket just sakerna de tog.

Socialekreterare: De var fult gjort.

Polis: Ja de var jättefula och omringade [...].

(Urvalsmöte LPO C 240930)

När de anställda inom polis och socialtjänst diskuterar de barn som prioriteras som lämpliga att delta i Rätt Kurva tillskrivs sätten som de utfört de brott som de misstänks för stor betydelse. I exemplet är det en pojke som är misstänkt för tre brott, där två av dem rör samma händelse. I det första fallet handlar det om att pojken på sociala medier har spridit en film med en elev på samma skola. Innehållet i filmen eller hur pojken kom över filmen är inget som diskuteras. När anledningen till att skolan gjort en oros-

anmälan beskrivs, handlar det i stället om att pojken inte tar ansvar för sina handlingar utan skyller på andra. Den andra händelsen, som beskrivs som den allvarligare, är att pojken tillsammans med pojkar i samma ålder har rånat jämnåriga. Inte heller här är fokus på brottet i sig. Det som framhålls i diskussionen är att rånen utförts som en form av maktdemonstration i syfte att skrämma och förnedra brottsoffren snarare än att råna dem på värdefulla eller åtråvärda föremål.

Tematiken kring barn som inte har förmåga att ta ansvar för sina handlingar och skyller ifrån sig på andra är något som återkommer i samtalen under urvalsmötena. Jämte hur barnen agerat i samband med de situationer där de misstänks för brott värderas hur de har uppträtt när de ställts till svars för sina handlingar. Följande exempel är från ett urvalsmöte med polis och socialtjänst. Under mötet går en av socialsekreterarna igenom det urval av barn som polisen inför mötet lämnat till socialtjänsten. I genomgången beskrivs de brott som barnen är misstänkta för. I detta fall beskriver och läser polisen från de anteckningar som ingripandepolis skrivit på plats i samband med en misstänkt misshandel:

Polis: Det är två brottsmisstankar. Den första är från i maj. Den misstanken handlar om en misshandel av en okänd målsägande i en park. Den andra misstanken handlar om en misshandel som skett tillsammans med kompisar. De har tillsammans slagit en målsägande. Det handlar om sparkar och slag när målsägande ligger ner på marken. När polisen anländer till platsen är XX [barnet som misstänks för brott] irriterad och menar att det handlar om självförsvar. Polisen på plats bedömer att XX saknar konsekvenstänk och uppträder respektlöst mot polisen och senare mamman som kommer till platsen. (Polis urvalsmöte LPO A 240904)

Skildringen av situationer och barnens handlande blir under mötena ett sätt att legitimera varför barnen är aktuella för Rätt Kurva. I fokus ligger det våldsamma, aggressiva och respektlösa uppträdandet när barnet ställs till svars för sina handlingar, medan själva händelserna återges endast övergripande. Under mötet nämns inget om hur situationerna uppstått eller vad som kan vara motiv, känslor eller bakgrund till handlandet. Detta kan förstås som en följd av att utgångspunkten för urvalet är barnens risk för att dras in i kriminalitet snarare än deras behov av stöd. I det avsnitt som följer är perspektivet det motsatta. Intresset riktas där mot barn som är misstänkta för brott med liknande brottsrubriceringar som i exemplen ovan, men som ändå inte bedöms vara aktuella för Rätt Kurva.

Brott, misstag och olyckshändelser

Under mötena med socialtjänsten förväntas polisen kunna redogöra för varför barnen är intressanta för Rätt Kurva och bidra med argument kring vilka barn som bör prioriteras. Beskrivningarna av barnen under mötena är således ett sätt att legitimera urvalet av barnen. En del av detta är också att kunna svara på varför ett barn inte är aktuellt eller prioriterat i urvalet. Det första steget i arbetet med urvalet är ta fram en lista med

barn misstänkta för brott utifrån de poäng de tilldelats i Kupol. Nästa steg är att läsa vad som finns dokumenterat kring de händelser där barnen är misstänkta för brott. I det exempel som följer beskriver polisen hur de arbetat med urvalet och argumenterar för att välja bort ett av barnen som först såg ut att vara aktuellt för Rätt Kurva.

Polis: Vi börjar ju, det blir som en lista. Vi börjar uppfifrån och ner på listan beroende på hur mycket poäng man får. Vi ser på vad det är som föranleder att de har fått de här poängen. Är det ärenden som faktiskt vi tror passar till Rätt Kurva? För det kan ju vara ett barn som har fått mycket poäng där det inte är brott ändå som vi tycker passar in för Rätt Kurva. Vi hade ett barn i urvalet senast som hade väldigt höga poäng. Det var ett ganska litet barn som har slagit på lärare, där skolan anmält. Barnet fick väldigt mycket poäng för att man har lagt upp ett brott per lärare och det är ju inte fel. Men det är bara egentligen en händelse och då tycker inte vi att det var aktuellt i det här ärendet. Det är ju ett barn som har ballat ur och som kanske behövde annan hjälp. Men det är i alla fall inte Rätt Kurva. (Gruppintervju polis LPO A 240205)

Under intervjun förklarar polisen hur de arbetar med urvalet i applikationen Kupol för att hitta barn som kan erbjudas Rätt Kurva. Höga poäng i Kupol behöver inte betyda att barnet anses lämpligt för Rätt Kurva. När detta återges i intervjun beskrivs att beslutet föranleddes av en stegvis tolkningsprocess där den samlade bilden till slut var att barnet inte borde erbjudas Rätt Kurva. Det finns även exempel på när arbetet med att fatta beslut om vilka barn som kan vara aktuella rymmer större osäkerhet. Följande observationsanteckningar är från ett tillfälle då en av poliserna som arbetar med urvalet beskriver hur bedömningen av risken för att barnet ska dras in i kriminalitet förändras under arbetets gång. Polisen söker i Polismyndighetens databaser för att se om vårdnadshavare och syskon har varit misstänkta för brott, dömda för brott eller målsägande:

Polis: Mamma och pappa ingen misstanke om brott. Men han är ändå intressant utifrån vad han har gjort och att han har en äldre bror som är duktig på att vara kriminell. Misstanken är olaga identitetsanvändning. Han är en av säkert tio misstänkta på en skola som har använt Snapchat på ett väldigt otrevligt sätt mot sina lärare. Det i sig självt tycker inte jag säger något. Det är mer sådan sak [...]. Pojkar, unga pojkar i flock kommer inte alltid med de bästa idéerna tillsammans. Men i grunden handlar det inte om kriminalitet. Socialtjänsten har haft samtal med alla de här pojkarna. Det finns inte heller något mer på honom så känns det ju definitivt inte som någon oro utöver detta. Så honom släpper jag. (Inför urvalsmöte LPO C 240926)

Misstanke om brott är det som fångar uppmärksamheten och ger poäng i Kupol. Men som framgår av exemplet är brottet bara en av de aspekter som vägs in i bedömningen. Lika viktiga är omständigheterna kring den situation där barnet är misstänkt för brott

och livssituationen omkring barnet. Argumenten kring detta vägs mot varandra under urvalsprocessen. Barnets föräldrar förekommer inte i polisens register, men å andra sidan är detta inte skäl nog att avfärda pojken som aktuell för Rätt Kurva, då han har en äldre bror med flera brottsmisstankar, vilket i detta sammanhang bedöms som en riskfaktor. Den aktuella händelsen är att pojken har varit med och publicerat kränkande inlägg på sociala medier. Av kommentaren ”det var väldigt otrevligt” framgår att handlingen värderas som olämplig. Men det som hänt bedöms inte i första hand som ett kriminellt beteende, utan snarare som ett resultat av att unga pojkar i grupp tenderar att fatta dåliga beslut. Då det inte finns några andra brottsmisstankar på pojken, och då socialtjänsten har gjort en insats i det aktuella ärendet, blir bedömningen slutligen att pojken inte bör erbjudas Rätt Kurva.

I urvalsprocessen är det inte i första hand brottsrubricering som är avgörande. Under ett möte diskuteras ett av de barn som står på listan polisen skickat till socialtjänsten inför mötet. Det handlar om en tolvårig pojke som är misstänkt för misshandel. Inför mötet har ansvarig hos socialtjänsten bestämt att pojken inte ska erbjudas Rätt Kurva. Anledningen är den information socialtjänsten fått av skolpersonal och den handläggare på socialtjänsten som pratat med pojken. Nedan diskuteras detta:

Socialsekreterare (till polisen): Du levererade fem barn till mig i måndags.

Polis: En av dem förstår jag nu kanske inte är så aktuell för Rätt Kurva, efter att jag har samrått med dig.

Socialsekreterare: Ska vi säga varför jag tänker att vi inte ska välja honom? Han är tolv år. Det var ju en misstanke om misshandel. Han har varit med i den här misshandeln. Med en flicka som de knuffade på en gunga så hon ramlar av och bröt armen. Men både skolpersonalen och socialsekreterarens uppfattning är att ... Det var inte en misshandel från hans sida. Sedan var han den som hjälpte flickan, tog hand om henne. Han kommer från en bra familj. Föräldrar som har ordning och reda. Alla andra syskon går det bra för. Det finns ingen oro för dem.

Polis: Nej då var vi inte rätt där [...]. (Urvalsmöte LPO C 240930)

Situationen som i Kupol har brottsrubriceringen misstanke om misshandel bedöms på ett annat sätt av socialtjänsten. I denna bedömning läggs vikt vid pojkens intentioner och hur han agerat efter händelsen. Det som blir viktigt är att pojken inte haft för avsikt att skada flickan och att han hjälpt henne efter att hon föll av gungan. Misstanken om misshandel omtolkas till något som kan liknas vid en olyckshändelse. Liksom det sker en negativ värdering av handlingar där barnen bedöms vara aktuella för Rätt Kurva, blir det här av vikt att barnet inte menat något illa, visat medkänsla och tagit ansvar för det som hänt. Argument för att stärka pojkens oskuld är därtill att föräldrarna är ostraffade och att det inte finns oro kopplad till syskonen. Sammantaget framgår hur barnets agerande i samband med de händelser som är kopplade till brottsmisstankarna och avsaknaden av riskfaktorer i hemförhållanden görs betydelsefulla i urvalet av barn till Rätt Kurva. Detta är, som tidigare nämnts, aktuellt både när barnet anses lämpligt för Rätt Kurva och när bedömningen är att barnet, trots höga poäng i Kupol, inte

är rätt barn för Rätt Kurva. I följande avsnitt analyseras närmare de dilemman som polisen och socialtjänsten beskriver i arbetet med urvalet.

Rätt, fast fel barn

En del av arbetet med Rätt Kurva är att utveckla definitioner och avgränsningar för att hantera frågan om vilka barn som är lämpliga utifrån de insatser som kan erbjudas. Det finns flera dimensioner av detta. På ett övergripande plan regleras arbetet med Rätt Kurva av Polismyndighetens uppdragsbeskrivning. Socialsekreteraren beviljar insatsen utifrån socialtjänstlagen. I praktiken behöver emellertid de beslut som fattas anpassas till hur många barn som kan erbjudas Rätt Kurva, och behoven hos barnen behöver sättas i relation till de insatser som är möjliga. För att hantera detta behöver de som arbetar med Rätt Kurva hitta sätt att kategorisera vilka barn som trots ett dokumenterat behov av stöd inte är lämpliga för insatsen. I följande situation beskriver handläggaren hos socialtjänsten som ansvarar för besluten om vilka barn som beviljas Rätt Kurva arbetet med urvalsprocessen.

Socialsekreterare: Men om man jämför med ett år sedan. Om jag fick fyra barn presenterade för mig, så kanske tre gick bort av olika skäl. Det var inte rätt målgrupp för Rätt Kurva. Antingen var de lite för långt gångna. Kunde vara en ungdom som skulle placeras väldigt snart. Det är för långt gånget, det kan inte vi jobba med. (Intervju socialsekreterare LPO C 241129)

I exemplet beskriver socialsekreteraren svårigheten med att välja rätt barn till Rätt Kurva. En del av problematiken är att vissa barn i urvalet är ”för långt gångna”. Formuleringen syftar på barn som bedöms ha en alltför stor problematik för att kunna bli aktuella för Rätt Kurva. En aspekt av detta är att de ofta redan är pågående ärenden hos socialtjänsten. Men också att barnen bedöms ha större behov av stöd än vad som anses möjligt att ge inom ramen för Rätt Kurva. Situationen som följer är från ett urvalsmöte där en av handläggarna inom socialtjänsten tar upp denna fråga:

Socialsekreterare: Vad tycker vi om upplägget nu? Vi började med att välja barn som hade gått ganska långt. De var mer involverade i kriminalitet och det fanns en större oro. Sedan har vi valt att komma in ganska tidigt. Det är övervägande barn med lite beteendeproblematik. Det har visserligen hänt sådant att det blivit en polisanmälan. Men vi har inte valt dem med kontakt med äldre kriminella. De som ni i polisen ofta ser ute och som är närmare femton år. Ska vi fortsätta så här eller vart ska vi leta? Vad tycker ni? (Uppföljningsmöte LPO A 241106)

Under mötet ställer en av handläggarna hos socialtjänsten frågan om de barn som erbjuds Rätt Kurva verkligen riskerar att dras in i kriminalitet. Bakgrunden är att de barn som tidigare erbjuds Rätt Kurva i det aktuella lokalpolisområdet var cirka femton år. Med tanke på att Rätt Kurva är en insats riktad mot barn mellan åtta och femton år låg alltså dessa barn i det övre åldersspannet av urvalsgruppen. Kring dessa barn fanns

det en tydlig oro och dokumenterade händelser som styrkte att de rörde sig i samma miljöer som äldre och mer etablerade kriminella. Under mötet kategoriseras de barn som begått flera brott som barn som "gått långt" eller som "långt gångna". Det har emellertid visat sig att det är svårt att finna ett fungerande stöd till barnen där det finns en allvarlig oro inom Rätt Kurva. Frågan som handläggaren därför ställer är hur de nu ska kunna veta att de valt rätt barn när de väljer barn där det inte alltid finns någon kännedom om kriminalitet hos socialtjänsten eller iakttagelser från polisen som visar att barnen är på väg att involveras i kriminalitet. Följande diskussion är en fortsättning på resonemanget i det föregående exemplet:

Socialsekreterare koordinator: Att hitta de rätta brotten för att få fram rätt barn.
 Socialsekreterare handläggare: Men det är ju frågan vad som är rätt barn? Om vi bara hoppar upp i ålder till dem som är fjorton år.
 Socialsekreterare koordinator: [...] då hittar vi ju fler barn. Då hittar vi grövre brott. Då vet vi att det är mer rätt. Rätt barn, fast mer svårjobb. Så är det.
 Socialsekreterare handläggare: Men samtidigt finns det ett stort behov hos dem som har kommit lite längre. Barn som kanske har ett större behov av stöd. Rätt Kurva är ändå en stor insats. Vi handläggare på socialtjänsten känner ofta att vi saknar möjligheten till sådana insatser. (Uppföljningsmöte LPO A 241106)

Dilemmat att välja rätt barn handlar både om att välja de barn som är i störst behov av stöd och att på bästa sätt använda socialtjänstens resurser. I diskussionen ovan handlar detta om att det är svårt att avgöra vilket barn som är rätt barn när det gäller de yngre barn som vanligen har få brottsmisstankar. De äldre barnen däremot har ofta redan ett identifierat behov av stöd. Detta är något som polis och socialtjänst återkommer till. Argumentet för att ändå ta med de äldre barnen, trots att de kräver en större arbetsinsats, är att man är säkrare på att dessa barn är rätt barn för Rätt Kurva. En aspekt av diskussionen är således att rätt barn kan vara fel barn, då det ökar risken för att insatsen kommer att misslyckas. Detta dilemma är också något som diskuteras under urvalsmötet i följande exempel. I situationen går ansvarig handläggare hos socialtjänsten igenom de barn som valts ut som lämpliga kandidater för Rätt Kurva. Det barn som utifrån poängen i Kupol hamnat högst upp på listan är en pojke på fjorton år:

Socialsekreterare: Han är nummer ett. Med en stor klar etta. Jag har typ aldrig sett ett barn som har blivit utredd så många gånger. Det är liksom allt. Det är rån, ringa stöld, misshandel, hot mot tjänsteman, filmar misshandel. Handläggaren har gjort en väldig tydlig bedömning. Det är första gången jag läser en bedömning som är så tydlig. Han bedöms komma att bli livsstilskriminell, om inte något händer. Han är verkligen en Rätt Kurva-kandidat.
 Polis: En fråga. Om det är så fruktansvärt mycket. När passerar vi för mycket? Det är bra om vi har den diskussionen, vilka barn är för mycket när de är fjorton år? (LPO C 240930)

Utifrån presentationen av ärendet är det tydligt att det finns en omfattande dokumentation som styrker att pojken riskerar att bli livsstilskriminell. Listan med misstankar om brott rymmer allt från ringa stöld till hot, våld och filmande av målsägande under pågående misshandel. I socialsekreterarens presentation är detta argument för att pojken bör erbjudas Rätt Kurva. Men som framgår av polisens fråga finns det en osäkerhet kring vilka barn som redan vid fjorton års ålder har begått för många brott för att anses lämpliga för insatsen. Hur detta dilemma ska hanteras är ett återkommande tema under mötena med polis och socialtjänst. Situationen som följer är ett tillfälle då en av handläggarna hos socialtjänsten lyfter denna fråga:

Socialsekreterare: Vi skulle ha plockat bort XX redan i urvalet. Då XX redan var så långt gången. Det blir missvisande att ha en sådan insats. Om vi inte kan jobba med honom. (Uppföljningsmöte LPO A 240605)

För att arbetet med Rätt Kurva ska kunna rättfärdigas och uppvisa ett positivt resultat är det nödvändigt att avgränsa målgruppen. I detta sammanhang blir ett barn som är ”långt gången” problematiskt. Målgruppen är barn mellan åtta och femton år som misstänks ha begått brott och bedöms riskera att hamna i grov brottslighet. Utifrån dessa kriterier kan barn som inte begått brott eller inte bedöms vara i riskzonen för grövre kriminalitet sorteras bort. Svårare är det att avgöra hur många brott som är för många och när barnet är delaktigt i grov brottslighet. Dilemmat att välja ”rätt barn” med tanke på att barnen ska erbjudas det stöd de behöver skapar på så sätt ett behov av kategorier och begrepp som legitimerar att barn vilkas behov inte anses kunna tillgodoses inom Rätt Kurva sorteras bort i urvalet så att arbetet kan fortlöpa utifrån de förväntningar som finns på insatsen.

Slutsatser och diskussion

Ungdomsbrottslighet är en av de mest brännande samhällsfrågorna i dag. Under de senaste åren har flera lagförslag lagts fram och flera åtgärder vidtagits för att förhindra att barn och unga dras in i grov kriminalitet (Tollin, Angerbrandt & Jonsson 2023; Svensson 2024). Utöver den sedan länge etablerade samverkan mellan polis, skola, socialtjänst och fritids i kommunerna, som syftar till att stödja barn och unga som bedöms vara i riskzonen, har även en rad nya brottsförebyggande insatser och projekt initierats (Alstam & Forkby 2022; Mallén, Basic & Burcar Alm 2023; Söderberg 2023). Denna studie har fokuserat på polisens och socialtjänstens arbete med att förebygga att unga involveras i kriminalitet genom projektet Rätt Kurva. Intresset har riktats mot de värderingar och avvägningar som polis och socialtjänst gör i bedömningen av vilka barn som ska erbjudas insatsen.

Centralt i arbetet med Rätt Kurva är att bedöma vilka barn som löper särskilt stor risk för att dras in i grov brottslighet. Samtidigt visar resultatet att det är svårt att enbart välja barn utifrån brottsmisstankar. Detta är särskilt tydligt med de yngsta barnen, som har få registrerade misstankar om brott och ofta liknande brottsrubriceringar. Sättet

att särskilja barnen blir därför att söka efter avvikande beteenden. I de fall polis och socialtjänst beslutar att erbjuda barnen Rätt Kurva, beskrivs de som respektlösa, och att de saknar konsekvenstänk. När det gäller de barn som misstänks för brott men som inte anses aktuella för Rätt Kurva beskrivs i stället deras handlingar som misstag och olycksfall beroende på omständigheter som barnen inte kan lastas för.

För att kunna fatta beslut om vilka barn som är lämpliga att erbjudas Rätt Kurva behöver polis och socialtjänst beskriva barnen så att besluten framstår som trovärdiga och legitima (Holstein 2013). Detta gäller både när polis och socialtjänst beslutar att erbjuda barnen Rätt Kurva och när de bedömer att barnen, trots dokumenterad misstanke om brott, inte är i behov av insatsen. I båda fallen fattas besluten utifrån värdeladdade bedömningar där känslor, attityder och beteenden hos barnen är betydelsefulla (jfr Geller & Fagan 2019 och Sausdal 2021). Tidigare studier har visat på betydelsen av hur unga uppträder i mötet med polis och socialtjänst, där de riskerar att uppfattas ha dålig attityd och bristande förmåga att ta ansvar för sina handlingar när de söker förklara upprinnelsen till situationen eller bakgrunden till sitt handlande (Fassin 2013, 2015; Gashi 2024; Lunneblad m.fl. 2024). Normativa antaganden om hur man bör uppföra sig i mötet med polis, hantera konflikter med jämnåriga och visa ansvar för sitt handlande får på liknande sätt betydelse för vilka barn som bedöms löpa risk för att dras in i kriminalitet.

Ett annat genomgående tema är att vikten läggs vid risken att involveras i kriminalitet, snarare än vid barnens behov av stöd och sociala insatser. Detta är genomgående i både de fall när polis och socialtjänst beslutar att erbjuda barnen Rätt Kurva och i de fall barnen, trots dokumenterad misstanke om brott, inte bedöms vara i behov av insatsen. Betydelsebärande i dessa beskrivningar av risker är registrerade misstankar om brott och familjemedlemmars brottslighet samt kriminalitet i närområdet. Många gånger överlappar dessa riskbedömningar med värdeladdade beskrivningar av barnen, där de framställs som en risk både för sig själva och för andra. I de fall det inte finns något aktuellt ärende om barnen hos socialtjänsten kan detta innebära att barnen inte får tillgång till stöd, då orosanmälningar till socialtjänsten inte ligger till grund för bedömningen om barnen är aktuella för insatsen.

Tidigare forskning har visat hur en alltmer restriktiv kriminalpolitik påverkar inriktningen på brottspreventiva insatser såsom Rätt Kurva (jfr Andersson & Nilsson 2025). Beskrivningarna av barnen kan således förstås mot bakgrund av att riskbedömning har blivit en "självkär" del av socialtjänstens arbete med barn och unga (Alstam & Forkby 2022). Detta har kritiserats då ett ensidigt perspektiv på risker gör barnen till bärare av sociala problem, vilket skapar spänningar i socialtjänstens arbete (Söderberg 2023). Socialtjänsten ska enligt sitt uppdrag utgå från *barnets bästa* i de beslut som fattas och de insatser som genomförs. Forskning har emellertid visat att socialtjänstens identifiering av olika riskfaktorer hos unga ofta sker på bekostnad av barnens behov och hur de själva uppfattar sin livssituation (Day 2023).

Michel Lipsky (1980) har belyst hur frontlinjebyråkrater, såsom poliser och socialsekreterare, ställs inför en rad dilemman i sitt arbete. En återkommande tematik i urvalet av barn till Rätt Kurva är dilemmat att välja rätt barn. Urvalet måste anpassas

efter hur många barn som kan erbjudas insatsen med tanke på tillgängliga resurser och hur dessa bäst kan användas (Hjärpe 2020; Mesinovic Klecina m.fl. 2024). Dilemmat förstärks av att det finns barn vilkas behov av stöd bedöms vara större än vad som kan tillgodoses inom ramen för Rätt Kurva. I arbetet med att välja rätt barn kan detta förstås som en tillämpning av *strategisk cynism*, där ärenden som rör barn med dokumenterat behov av stöd väljs bort. I de fall då ärendet blir kvar hos ordinarie handläggare behöver det inte innebära att dessa barn inte får tillgång till andra insatser. Innehållet i sådana insatser var emellertid inget som diskuterades. Om det däremot inte finns något öppnat ärende kring barnet, avvaktar handläggaren och ser om barnet blir föremål för ytterligare orosanmälningar till socialtjänsten, vilka exempelvis kan ligga till grund för en LVU-placering. Kategorin ”för långt gångna” möjliggör därmed en beskrivning av barn som legitimerar beslutet att inte erbjuda dem Rätt Kurva (jfr Holstein 2013). En aspekt av detta är att ”långt gångna” barn innebär en risk för att insatsen misslyckas och dess legitimitet undergrävs. Tidigare studier har också visat hur kategorier utvecklas inom organisationer som socialtjänsten för att kunna placera och överlämna ärenden till andra delar av organisationen eller till andra myndigheter med uppdrag som ligger utanför det egna ansvarsområdet (Zacka 2017; Sirois 2023).

Samverkan har i tidigare forskning diskuterats som en styrform inom det offentliga där syftet är att omfördela resurser till politiskt prioriterade frågor (Bourdieu 2014; Stenström 2023; Lunneblad 2025). Rätt Kurva kan i detta sammanhang förstås som en *hybrid* mellan repressiva och sociala åtgärder. Urvalet i Rätt Kurva baseras på registrerade brottsmisstankar, vilket innebär att polisen avgör vilka barn som kan komma i fråga för socialtjänstens insatser. Detta kan ses som ett exempel på hur frågor kring brottslighet har blivit en del av allt fler samhällsområden (jfr Garland 2001 och Alstam & Forkby 2022; Sweet 2023; Söderberg 2023). Loïc Wacquant (2022) har i detta sett en utveckling där ungas risk- och normbrytande beteende inte längre ses som socialpolitiska frågor, utan som utmaningar för rättssystemet.

Sammanfattningsvis bidrar studien till att teoretiskt belysa vikten av hur polis och socialtjänst beskriver de barn som övervägs till Rätt Kurva. Analysen visar att dessa beskrivningar inte i första hand handlar om huruvida barnen har begått brott, utan snarare om att de beskrivs ha agerat klandervärt eller normbrytande, att handlingar kan ursäktas trots att de utgjort brott mot lagar och regler samt att gränser upprättas för det egna uppdraget (Cicourel 1967; Lipsky 1980; Fassin 2015). Detta kan förstås så att polis och socialtjänst beskriver barn och familjer på ett sätt som gör dem hanterbara inom ramen för uppdraget (Lipsky 1980; Holstein 2013). Analysen visar även betydelsen av att polisen medverkar i beslut om vilka barn som ska erbjudas stöd av socialtjänsten. I ett vidare perspektiv kan detta spegla en samhällsutveckling där frågor om kriminalitet och brottsförebyggande åtgärder sprids över allt fler samhällsområden (Garland 2001; Wacquant 2022).

Ytterligare studier om Rätt Kurva och liknande insatser kan bidra till en djupare förståelse av hur beslut om insatser för barn och unga fattas när det finns en oro hos polis och socialtjänst för att de ska involveras i brottslighet, samt i förlängningen hur dessa insatser kan utvecklas för att bättre tillgodose barnens behov av stöd. Avslut-

ningsvis är det viktigt att nämna att kön inte har undersökts inom ramen för den här artikeln. Det finns ett behov av framtida forskning som undersöker kön i anslutning till Rätt Kurva och andra brottsförebyggande program för barn och unga, då det blivit vanligare att även unga flickor dras in i grov kriminalitet (Tollin m.fl. 2023).

Författarpresentationer

Johannes Lunneblad är professor vid Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande vid Göteborgs universitet. Lunneblad har varit ansvarig för ett flertal forskningsprojekt om unga och risk, brott och utsatthet samt om sociala insatser riktade mot unga i socioekonomiskt utsatta områden.

Kontakt: johannes.lunneblad@ped.gu.se

Anna-Lena Borg är lektor vid Institutionen för individ och samhälle, avdelningen för utbildningsvetenskap och språk vid Högskolan Väst. Borgs forskningsintressen handlar om våld och utsatthet i barns och ungas vardagsliv. Hon medverkar i flera forskningsprojekt som fokuserar på våldspreventivt arbete i skola, fritidshem och fritid.

Kontakt: anna-lena.borg@hv.se

Nils Hammarén är filosofie doktor i socialt arbete och verksam som professor i barn- och ungdomsvetenskap vid Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, Göteborgs universitet. Hans forskningsintressen berör frågor om unga människor i relation till livsvillkor, identitet, utsatthet, segregation och skola.

Kontakt: nils.hammaren@gu.se

Referenser

- Alstam, K., & T. Forkby (2022) "Finding a suitable object for intervention. On community-based violence prevention in Sweden." *Societies* 12(3), 75. <https://doi.org/ezproxy.server.hv.se/10.3390/soc12030075>
- Andersson, R. & R. Nilsson (2025) *Svensk kriminalpolitik*, tredje upplagan. Stockholm: Liber.
- Bourdieu, P. (1991) *Language and Symbolic Power*. Cambridge: Polity/Basil Blackwell.
- Bourdieu, P. (2014) *On the State: Lectures at the Collège de France, 1989–1992*. Cambridge: Polity.
- Braun, V. & V. Clarke (2006) "Using thematic analysis in psychology", *Qualitative Research in Psychology* 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- BRÅ (2022) *SSPF Samverkansformen skola, socialtjänst, polis och fritid*. <https://bra.se/rapporter/arkiv/2022-04-06-sspf>
- Cicourel, A. V. (1967) *The Social Organization of Juvenile Justice*. New Brunswick: Transactions.
- Day, A. M. (2023). "'It's a hard balance to find.' The perspectives of youth justice practitioners in England on the place of 'risk' in an emerging 'child-first' world", *Youth Justice* 23(1), 58–75. <https://doi.org/10.1177/14732254221075205>
- Emerson, R. M., R. I. Fretz & L. L. Shaw (2011) *Writing Ethnographic Fieldnotes*. Chicago: University of Chicago Press.
- Fassin, D. (2013) *Enforcing Order. An Ethnography of Urban Policing*. Cambridge: Polity.
- Fassin, D. (2015) *At the Heart of the State. The Moral World of Institutions*. London: Pluto.
- Forkby, T. (2020) "Organisational exceptions as vehicles for change. Collaborative strategies, trust, and counter strategies in local crime prevention partnerships in Sweden", *European Journal of Social Work* 23(4): 580–593. <https://doi.org/10.1080/13691457.2018.1512474>
- Garland, D. (2001) *The Culture of Control. Crime and Social Order in Contemporary Society*. Oxford: Oxford University Press.
- Gashi, L. (2024) "Navigating police contact. How situations shape police–youth relations", *The British Journal of Criminology* 64(5): 1028–1044. <https://doi.org/10.1093/bjc/zae004>
- Geller, A. & J. Fagan (2019) "Police contact and the legal socialization of urban teens", *The Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences* 5(1): 26–49. <https://doi.org/10.7758/rsf.2019.5.1.02>
- Granér, R. (2004) *Patrullerande polisers yrkeskultur* Lund: Socialhögskolan.
- Harlow, E., E. Berg, J. Barry & J. Chandler (2013) "Neoliberalism, managerialism and the reconfiguring of social work in Sweden and the United Kingdom", *Organization* 20(4): 534–550. <https://doi.org/10.1177/1350508412448222>
- Hjärpe, T. (2020) *Mätning och motstånd. Sifferstyrning i socialtjänstens vardag*. Lund: Lunds universitet.

- Holstein, James A. (2013[1992]) "Att producera människor", 133–156 i K. Jakobsson & D. Wästerfors (red.) *Från klarhet till klarhet. Lysande texter för sociologisk forskning*. Malmö: Égalité.
- Lipsky, M. (1980) *Street-level bureaucracy. Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation. <https://doi.org/10.1093/sw/26.5.438>
- Lunneblad, J. (2025) "Community work or neighbourhood revitalization. A study of the cooperation between school, social services, and housing companies", *Nordic Social Work Research* 15(1), 70–81. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2023.2254773>
- Lunneblad, J., J. Bengtsson & N. Hammarén (2024) "Becoming a 'youth at risk'. How professionals conceptualise risk among young people in disadvantaged urban areas in Sweden", *Critical and radical social work* 12(1), 75–88. <https://doi.org/10.1332/204986021X16772558948349>
- Marshall, H. (2024) "Child criminal exploitation and the interactional emergence of victim status", *The British Journal of Criminology* 64(5), 1011–1027. <https://doi.org/10.1093/bjc/azae008>
- Mallén, A., G. Basic & V. Burcar Alm (2023) *Trygga barnet – tidiga samordnade insatser för barn som kan hamna i kriminalitet*. Lund: Media-Tryck, Lunds universitet.
- Mesinovic Klecina, L., E. Olin & K. Alstam (2024) "Sweden's front-line. an ethnographic approach to understanding child protection decisions", *Qualitative Social Work* 23(5), 797–812. <https://doi.org/10.1177/14733250231207287>
- Petersson, O. (2015) *Att bli polis. från utbildningens förväntningar till gatans norm*. Växjö: Linnéuniversitetet. <https://doi.org/10.18261/issn.1894-8693-2016-01-06>
- Rätt Kurva (2025) "Om Rätt Kurva" <https://rattkurva.se/om-oss> (hämtningsdatum 5 december 2025).
- Sandahl, J. (2021) *Juvenile Crime in Context. The Significance of School Affiliation*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Sausdal, D. (2021) "Everyday policing. toward a greater analytical appreciation of the ordinary in police research", *Policing and Society* 31(7), 784–797. <https://doi.org/10.1080/10439463.2020.1798955>
- SFS 2025:400. *Socialtjänstlag*. Socialdepartementet.
- Silverman, D. (2010) *Doing Qualitative Research. A Practical Handbook*. London: Sage.
- Sirois, C. (2023) "Contested by the state. Institutional offloading in the case of crossover youth", *American Sociological Review* 88(2): 350–377. <https://doi.org/10.1177/00031224231160297>
- Socialstyrelsen (2023). *BBIC grundbok, barns behov i centrum*. <https://www.socialstyrelsen.se/publikationer/bbic-grundbok--barns-behov-i-centrum-2023-9-8734/>
- SOU (Statens offentliga utredningar) (2024). *Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga* (SOU 2024:39). Justitiedepartementet.
- Stenström, A. (2023) "Partnership policing and the dynamics of administrative growth", *Policing and Society* 33(9–10): 1051–1065. <https://doi.org/10.1080/10439463.2023.2239427>
- Storhaug, A. S. (2023) "The decision-making ecology of child welfare emergency pla-

- cements”, *Children and Youth Services Review* 155, 107195. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2023.107195>
- Svensson, R. (2024) *Ungdomsbrottslighet – en kunskapsöversikt*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Sverigedemokraterna (2022) *Tidöavtalet: överenskommelse för Sverige*. Stockholm: Sverigedemokraterna.
- Sweet, P. L. (2023) ”Organizing penal-welfare hybridity. Trauma, vulnerability, and state recognition of crime victims”, *American Journal of Sociology* 128(6): 1678–1715. <https://doi.org/10.1086/724379>
- Söderberg, C. (2023) *Att skapa mening i en komplex praktik. Föreställningar om brottspreventiva samverkansformer mellan omsorg och kontroll*. Linköping: Linköpings universitet.
- Tollin, K., H. Angerbrandt. & A. Jonsson (2023) *Barn och unga i kriminella nätverk. En studie av inträde, brott, villkor och utträde*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Turunen, P. (2004) *Samhällsarbete i Norden: diskurser och praktiker i omvandling*. Växjö: Växjö universitet.
- Wacquant, L. (2022) *The Invention of the "Underclass". A Study in the Politics of Knowledge*. Cambridge: Polity Press.
- Zacka, B. (2017) *When the State Meets the Street. Public Service and Moral Agency*. Cambridge, Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University Press. <https://doi.org/10.1057/s41269-018-0118-9>
- Åkerman, J. (2024) *God forskningssed 2024*. Stockholm: Vetenskapsrådet.